

УДК 004.02:35.977.535:81

Іванченко Ю. – ст. гр. Дк-31

Українська академія друкарства

ДИСКУСІЙНІСТЬ ЩОДО ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНА «ДОКУМЕНТ» У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Ткач Л.М.

Ivanchenko Y.

Ukrainian Academy of Printing

DISCUSSION ABOUT THE MEANING OF THE TERM «DOCUMENT» IN THE DIGITAL AGE

Supervisor: C. of Ph. S., Associate Professor, Tkach L.

Ключові слова: документ, електронний документ, матеріальна складова, функції

Keywords: document, electronic document, material component, functions

Виникнення та розвиток цифрових технологій, зокрема мережі Інтернет й комп'ютерних технологій, здійснили справжню революцію у всіх сферах людської діяльності, особливо в науці про документ. Окрім традиційного документа з'явилася нова група – електронний документ (далі – е-документ), цифровий документ, документ онлайн, яка спричинила дискусійність у науковому полі, що, відповідним чином, призвело до появи низки нових термінів і трансформації старих.

У широкому розумінні документ є носієм інформації, зафіксованій на матеріальному носії з метою збереження та передачі інформації у часі і просторі, тоді як е-документ виконує ті ж функції, але відрізняється відсутністю конкретного матеріального носія та можливістю взаємодії з ним лише через використання цифрових технологій. З огляду на термінологію е-документ нерозривно пов'язаний з документом традиційним (паперовим) і є похідним від нього, що підтверджує визначення в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» [3]. Визначення е-документа є досить суперечливим і охоплює лише аспект е-документа як копії оригіналу традиційного, що не є об'єктивною оцінкою можливостей е-документа.

Е-документ, як і традиційний, може бути самостійним носієм інформації й існувати незалежно від матеріального оригіналу; доказом цього є розвиток інтернет-культури у світі. Те, що е-документ є самостійним, а не підвидом традиційного, можна довести, посилаючись на функції документа як такого. Виокремимо, наприклад, соціально-комунікативну функцію документа, яку Г. Швецова-Водка виділяє як головну [2, с.75-79]. Тобто е-документ здатен передавати повідомлення у часі і просторі та бути «учасником» комунікацій. Крім цього, е-документ може виконувати й інші функції традиційного документа. Очевидно, що е-документ є повноцінним документом із повним набором функцій, але за відсутності матеріального носія, що також можна поставити під сумнів: нематеріальна інформаційна природа е-документа є його вихідною системною властивістю, оскільки в певному контексті не передбачає перенесення традиційних методів дослідження документів-аналогів із позицій документознавства. Водночас, е-документ залежить від інформаційного середовища (програмно-технічних засобів), в якому він створений, що накладає певні обмеження на розуміння нематеріальності його природи [1].

Дискутуючи про е-документ, нематеріальність його природи є лише частковою правдою, але природа носіїв документів відрізняється від такої у традиційних і відіграє менш важливу роль. Можливо, слід стерти чітке розмежування і визнати е-документи на рівні з традиційними, прикладаючи зусилля для дослідження е-документа з погляду на інформаційну та соціокомунікативну функції.

Розповсюдження е-документів та їх властивість виконувати характерні традиційному документу функцію може означати менше значення ознаки документа як «матеріального носія інформації» та підштовхнути до того, щоб більше уваги приділити вивченню документа як повідомлення, що бере участь у комунікації, це зробить документ ближчим до поняття «мем» як ідеї передачі в інформаційному полі.

Е-документ, як окремий термін, може виконувати роль окремого типу документа за матеріальним носієм, а точніше – за його відсутності.

Отже, документу в сучасній цифровій епосі варто позбавитися від жорсткого прив'язку до матеріального носія як фундаментальної ознаки і стати терміном, що визначає передачу тим чи іншим способом інформацію у вигляді повідомлення.

Список використаних джерел:

1. Лец К. Електронний документ: перспективи системних досліджень. Харків. Україна. URL: [https:// shag.com.ua / harkiv-ukrayina-elektronnij-dokument-perspektivi-sistemnih-dos.html](https://shag.com.ua/harkiv-ukrayina-elektronnij-dokument-perspektivi-sistemnih-dos.html)
2. Швецова-Водка Г.М. Ш35 Загальна теорія документа і книги : навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 405 с.
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 01.01.2022. № 851- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 20.03.2022).